

щото държавното принуждение се вижда прѣдъ нея като нѣщо много мило и невинно. А нали обичаятъ е доброволно правило, което нѣма на разположение ни полиция, ни сѣдилища, правило—тѣй да се каже—анархично...

Слѣдъ дълга борба съ природата, човѣкътъ се изтрѣгна отъ прѣвобитната безпомощностъ и безсилие. Той почна да господствува надъ природата, научи се да я използва всестранно за своитѣ цѣли. Въ твърдѣ значителна степенъ той вече се освободи отъ деспотизма на природата и може да се каже, че всѣка година властѣта му надъ природата все повече расте, усибва се. Но съ завладяването на природата човѣкътъ не се „освобождава“ отъ обществото. Напротивъ, колкото повече се развива човѣчеството, толкова по-разнородни ставатъ и се увеличаватъ отношенията между хората, толкова по-силни ставатъ общественитѣ вѣзли, толкова по-тѣсно се свързва личността съ обществото. За нейната „безусловна“ независимостъ не може и дума да става — нали личността влиза не доброволно въ обществото и вънъ отъ него не може да живѣе. А щомъ човѣкътъ живѣе въ общество, той трѣбва да има извѣстни права.